

KARJÄÄRITEENUSED IIRIMAA HARIDUSSÜSTEEMIS

Haridussüsteem Iirimaal

Hariduspoliitika eest vastutab Iirimaa Haridus- ja Teadusministeerium. Koolikohustus on 6 – 15-aastastel lastel. Enamik 4 – 5-aastaseid käib eelkoolis, kuigi see ei ole kohustuslik. Enamik koole on kohustusliku religiooniõpetusega.

Esimese astme haridus

I kooliaste: 6 – 12-aastased õpilased. Esimeses kooliastmes ei ole eksameid.

Teise astme haridus

II kooliaste: 13 – 18-aastased. Koosneb kolmeaastasest juunioritsüklist, mille lõpul saadakse umbes 15-aastaselt *Junior Certificate*. Õpitakse paljusid akadeemilisi ja kutseaineid. Kõike saab õppida vähemalt kahel raskusastmel – tavaline ja kõrgem.

Seenioritsükkel kestab 2 või 3 aastat. See sisaldab vabatahtlikku üleminekuaasta programmi, kus on rõhk pigem isiksuse arengul ja kogemuslikul õppimisel kui akadeemilistel saavutustel. Lõpueksamid (*Leaving Certificate*) sooritatakse seenioritsükli lõpus ja need on aluseks kõrgkooli pääsemisel. Õpitakse vähemalt viit, enamik õpilasi võtab seitset ainet. Eksam tuleb teha vähemalt viies aines, mis tavaliselt sisaldavad inglise keelt, matemaatikat ja iiri keelt. Enamik õpilasi sooritavad need eksamid.

On olemas ka *Leaving Certificate Vocational Programme*. See on kutsesuunitlusega variant, milles pannakse rõhku tehnilistele ainetele. Ka need õpilased peavad sooritama vähemalt viis lõpueksamit, millest üks on iiri keel.

Leaving Certificate Applied on õpilasekeskne, mitte ainekeskne programm, mille eesmärk on valmistada õpilasi ette tööeluks. Programm ei keskendu konkreetsetele õppeainetele, vaid annab ülevaate kogu õppekavast. Programm toetub kolmele põhimoodulile:

- Üldharidus (30%)
- Kutseharidus (30%)
- Kutsealane ettevalmistus (25%)

Programm on mõeldud neile, kes ei soovi valida tavaõpet. Selle programmi läbinu ei pääse otse kõrgkooli, kuid saab osaleda teistel kursustel, mis on mõeldud teise astme kooli läbinutele.

Hariduse rahastamine

Esimese astme haridus on tasuta, kuid on ka õppemaksustatud erakoole, kes riigi toetust ei saa. Teise astme haridus on tasuta 95% koolides. Erakoolide maine on hea, õpetajatel on rohkem aega õpilaste jaoks ja õpitulemused on kõrged.

Ka kolmanda astme haridus (kutseharidus, kõrgharidus) on tasuta. Õppelaenu võtmist ei soodustata, kuid samal ajal on stipendiumid nii väikesed, et tavaliselt peavad vanemad oma üliõpilastest lapsi ise ülal.

Karjääriteenused

Riiklikul tasandil koordineerib karjääriteenuste osutamist koolides Haridus- ja Teadusministeerium. *National Centre for Guidance in Education (NCGE)* on Iiri Haridus- ja Teadusministeeriumi allüksus, mille eesmärk on toetada ja arendada karjääriteenuseid kõikidel hariduse tasemetel ning nõustada ministeeriumi karjääriteenuseid puudutavates küsimustes.

NCGE toetab:

- Õpetajaid esimese astme koolis
- Karjäärinõustajaid teise astme koolis
- Karjääriteenuste pakkujaid erinevates programmides
- Karjääriteenuste pakkujaid täiskasvanuhariduses
- Karjäärinõustajaid kolmanda astme hariduses

Esimese astme hariduses

Esimeses kooliastmes ei toimu formaalset karjääriplaneerimisalast õpet. Küll aga kasutatakse toetavaid programme, samuti on karjääriõppe elemendid integreeritud õppekavasse. Õpetajaid toetatakse töös emotsionaalsete ja käitumuslike raskustega õpilastega. Õpilasi toetatakse üleminekul esimesest kooliastmest teise.

Teise astme hariduses

Karjääriteenuste osutamine on protsess, mis hõlbustab indiviidil või grupil arendada igal eluetapil oma võimet endaga toime tulla nii isiklikul, sotsiaalsel, hariduslikul kui tööalasel tasandil ning teha valikuid, et realiseerida oma potentsiaali ning seeläbi anda panus ühiskonna arengusse.

Karjääriteenuste (*career guidance*) osutamine hõlmab järgmisi tegevusi:

- Nõustamine
- Testimine ja hindamine
- Info jagamine
- Isikliku ja sotsiaalse arengu programmide rakendamine
- Haridusliku arengu programmide rakendamine
- Üleminekuprogrammide rakendamine
- Suunamine teiste spetsialistide juurde
- Tööpraktika korraldamine
- Konsulteerimine
- Tagasisidestamine
- Võrgustikutöö meetodite rakendamine
- Muutuste soodustamine
- Karjääriplaneerimist toetavate tegevuste korraldamine ja koordineerimine

Karjäärinõustaja töötab koolis:	alla 200 õpilase: 8 tundi
	201 – 249 õpilast: 8,8 tundi
	250 – 499 õpilast: 11 tundi
	500 – 799 õpilast: 22 tundi
	800 – 999 õpilast: 33 tundi
	üle 1000 õpilase: 44 tundi

Kolmanda astme hariduses

Karjääriteenused on kättesaadavad kõikidele ülikoolide ja tehnoloogiakolledžite tudengitele. Karjäärinõustaja peamised tegevused:

- Informatsiooni jagamine
- Õpetamine ja koolitamine
- Nõustamine
- Testimine ja hindamine
- Teiste spetsialistide juurde edasisuunamine
- Tööotsimisoskuste arendamine

Kolmanda astme hariduses ei jõua karjäärinõustaja kõiki õpilasi individuaalselt nõustada., mistõttu on rõhk pigem grupitegevustel.

Karjääriteenused tööturul

Karjääriteenuseid tööturul reguleerib *The National Training and Employment Authority (FAS)*, kelle sihtgruppideks on:

- Töötud/tööotsijad – eriti pikaajalised töötud, seejuures saab iga töötotsija intensiivset nõustamist
- Erivajadustega inimesed
- Asüülitaotlejad – abi saab eeldusel, et on olemas luba Iirimaal elada ja töötada
- Kooli mittelõpetanud – neid koolitatakse ja neile pakutakse töökogemuse hankimise võimalust

Ühessegi sihtgruppi ei kuulu otseselt need, kellel on töökoht, kuid kes tahavad eriala vahetada.

Karjääriteenused Euroopa Liidu tasandil

Karjääriteenuseid Euroopia Liidu (EL) tasandil reguleerib *Euroguidance*-võrgustik, mis ühendab 65 riiklikku karjääriteenustega seotud keskust 31 riigis. Iirimaal on *Euroguidance*'i liikmed *National Centre for Guidance in Education (NCGE)*, mis vastutab rahvusvahelise koostöö eest hariduses, ning tööhõiveamet *FAS*, kelle vastutusalasse kuuluvad karjääriteenused tööturul. Võrgustiku eesmärk on pakkuda professionaalset informatsiooni inimeste õpingute ja tööalase vaba liikumise edendamiseks EL riikide vahel ning luua võimalusi ka teenuseosutajate endi õppeviitideks. Võrgustiku tööd finantseerib Leonardo da Vinci programm.

Euroguidance'i tegevused *NGCE*'s:

- Info jagamine Iirimaal hariduse ja tööturu võimaluste kohta teistes EL riikides;
- Info levitamine karjääriteenuste süsteemide kohta EL riikides;
- Karjääriteenuste osutajate õppeviitide (*Academia*) läbiviimine Iirimaal;

- EL riikide vahelise vaba liikumise edendamiseks vajalike vahendite ja ressursside arendamine.

Euroguidance'i vahendid karjääriplaneerimise temaatika vahendamiseks on Internetiportaalid www.ploteus.net ja www.guidenet.org. *Plotus.net* pakub informatsiooni õppimise, töötamise ja elamise kohta nii Iirimaal kui teistes Euroopa riikides. *Guidenet* on rahvusvaheline projekt, mille eesmärk on koguda eri Euroopa riikidest kokku karjääriplaneerimist arendavaid tegevusi ja algatusi, anda neile omapoolne hinnang ning levitada neid Euroopas. *Guidenet*'i projektis osalevad karjääriteenustega seotud praktikud haridussüsteemis ja tööturul.

Teised *NGCE* poolt ellu viidavad *Euroguidance*'i tegevused:

- Informatsiooni ja nõu pakkumine teistest EL riikidest pärit inimestele, kes soovivad õppida Iirimaal;
- Infomaterjalide koostamine ja levitamine õppimisvõimaluste kohta Iirimaal;
- Teiste EL riikide õppimisvõimaluste vahendamine Iirimaal;
- Osavõtt EL projektidest, mille raames arendatakse välja uusi meetodeid ja materjale.

Allikad: www.education.ie
www.ncge.ie